Is-Sejba ta' Ridott fl-Aħrax tal-Mellieħa

Jonathan Muscat

Bejn l-1309 u l-1522 il-Kavallieri tal-Ordni ta' San Ġwann kienu jwettqu l-ħidma tagħhom bħala infermiera u ġellieda kontra l-Musulmani mill-Gżira ta' Rodi qrib it-Turkija. Bosta slaten Ewropej kienu jaraw l-importanza tal-irwol li kienet taqdi l-Ordni u għalhekk kienu jibagħtu nobbli u flus sabiex jgħinuha. Wara li tilfu lil Rodi u aċċettaw lil Malta, il-Kavallieri bdew jinvestu sabiex ikomplu bil-ħidma tagħhom.

L-Ordni tinvesti bil-qawwa f'Malta

F'Malta l-Ordni mill-ewwel bniet sptarijiet, fortifikazzjonijiet, knejjes, saħħet il-flotta u organizzat il-*corso*. Għall-Ordni, id-difiża ta' Malta kienet tinkludi l-bini tal-fortifikazzjonijiet kif ukoll ix-xiri ta' provvisti u armi, taħriġ ta' suldati, ippjanar kif tilqa' attakk u ġbir ta' informazzjoni dwar x'kien qed jiġri barra minn Malta, kollha bl-iskop li jħarsu lil Malta u lill-Ordni. Il-fortifikazzjonijiet tal-kosta kellhom ukoll l-iskop li jgħassu għal dgħajjes ġejjin minn postijiet oħra li kienu jippruvaw jidħlu Malta b'mod illegali bir-riskju li jġibu f'Malta mard infettiv, kuntrabandu, spiji u anke kriminali maħruba.

Mappa A.
Il-fortifikazzjonijiet tal-Aħrax li jħarsu l-Fliegu.

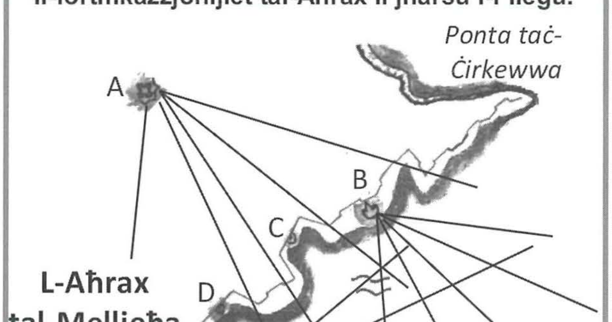

A. It-Torri l-Aħmar	F. Ridott Crivelli
B. Batterija Wied Musa	G. Trunċieri Louvier
C. Ridott tal-Bir	H. Ridott Ħossiliet
D. Ridott Escalar	I. Torri Abjad + Batterija
E. Batterija Vendome	

Fortifikazzjonijiet fl-Aħrax tal-Mellieħa

Għall-Ordni, it-Tramuntana ta' Malta kienet problema għax kienet art 'il bogħod mill-irħula l-oħra u sa qabel ma nbnew it-torrijiet ma kien hawn kważi l-ebda forma ta' difiża. Fil-bidu tas-seklu 18 it-torrijiet ġew imsaħħa bil-bini ta' batteriji u ridotti ma' xatt il-baħar. Mis-16-il fortifikazzjoni tal-Kavallieri mibnija fil-Mellieħa, 10 minnhom kienu jgħassu fuq il-Fliegu ta' bejn Malta u Kemmuna. Ara mappa A.

Batteriji, Trunċieri u Ridotti

Il-bini ta' ridotti, batteriji u trunċieri kien proġett ambizzjuż li jdawwar il-kosta ta' Malta b'fortifikazzjonijiet żgħar. L-idea kienet li fid-daħliet tal-bajjiet jinbnew il-batteriji mgħammra b'kanuni u ġieli anki b'fukazzi ħalli jisparaw u jgħarrqu xwieni u dgħajjes tal-għadu qabel jaslu aktar 'il ġewwa fuq ir-ramel tal-bajja. F'Mappa A nieħdu idea tal-ispazju li kien jintlaħaq mill-kanuni tal-Batteriji tal-Aħrax permezz ta' linji rqaq ħerġin mit-Torri l-Aħmar u l-Batteriji B, E u I, li flimkien mal-Batterija ta' Kemmuna, ma kinux iħallu nemusa tgħaddi minn bejn iż-żewġ gżejjer.

Fuq ir-ramla tal-bajjiet inbnew ridotti ħalli s-suldati jisparaw b'armi żgħar u jiġġieldu mal-għadu xħin ikun se jinżel l-art. F'mappa A naraw ir-ridotti mmarkati bl-ittri C, D, F u H.

Fuq l-istess mappa naraw ukoll it-trunċieri jew linja ta' ħitan li kellhom jgħaqqdu r-ridotti u

l-batteriji u li kellhom joffru protezzjoni lis-suldati u l-artillerija li kienu jmorru fuq il-post f'każ ta' attakk kbir mill-għadu. Minn dawn il-ħitan però nbnew biss it-Trunċieri ta' Louvier (G), li jinsabu bejn ir-Ridott Crivelli (F) u r-Ridott ta' Ħossiliet (H).

Ir-Ridott ta' Ħossiliet

Matul it-tliet mitt sena u aktar li ilhom mibnija, dawn il-fortifikazzjonijiet ġarrbu ħsarat bl-elementi tan-natura, in-nuqqas ta' restawr u xi interventi mill-bniedem. Uħud minnhom qed jiġu rrestawrati waqt li oħrajn qed jistennew bil-ħniena li jiġi ppreservat il-ftit li baqa' minnhom. Ir-Ridott ta' Ħossiliet, li kien jinsab fil-Bajja tat-Torri l-Abjad hu l-iktar wieħed li mar ħażin għax minnu ma kien għad baqa' l-ebda ħjiel.

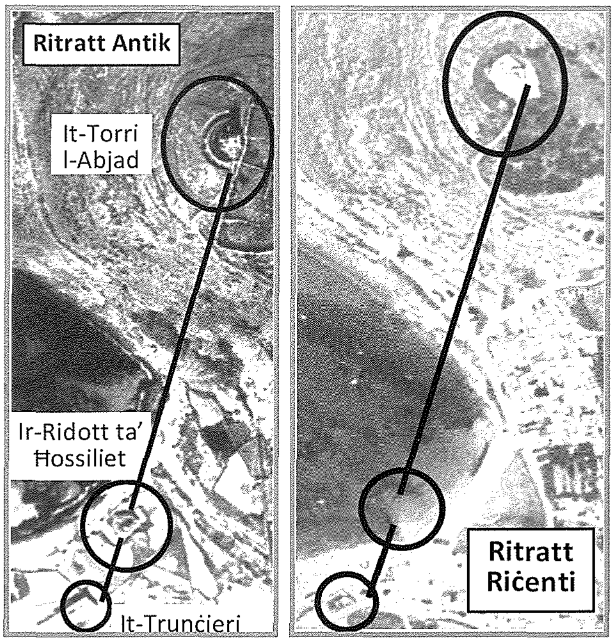

Dan ir-Ridott, magħruf ukoll bħala ta' Louvier u anke ta' Eslien, jidher immarkat f'numru ta' mapep ta' mitt sena ilu. F'dawn il-mapep, ir-ridott jidher li kien diġà jinsab fi stat ħażin u ta' abbandun. Kien hemm l-idea li matul is-seklu 20, il-bniedem seta' għamel użu minn xi ġebel tar-ridott li kien qed jaqa' u dan seta' għaġġel il-proċess li bih ir-ridott ta' Ħossiliet sparixxa għalkollox. Għal xi żmien konna naħsbu li l-pedamenti tiegħu setgħu kienu mirduma taħt l-għorom tar-ramel li hemm fil-bajja preżenti peress li r-ridotti kienu jinbnew kważi eżatt mal-baħar.

Is-Sejba tar-Ridott

Waqt taħdita li kelli ma' missieri xi snin ilu konna qed nosservaw ritratt antik mill-ajru, aktarx ta' bejn is-snin 30 u 50. F'dan ir-ritratt jidher it-Torri l-Abjad bil-batterija, ir-Ridott ta' Ħossiliet f'nofs il-bajja u t-Trunċieri ta' Louvier. Jidhru wkoll l-għelieqi mdawra b'ħitan tas-sejjieħ. B'riga għamilna linja dritta mit-Torri l-Abjad sat-tarf tat-Trunċieri ta' Louvier (ara ritratt antik). Meta qabbilna r-ritratt l-antik ma' ritratt aktar riċenti mill-ajru dlonk intbaħna li l-post fejn kien hemm l-imsejken ridott illum hu mgħotti bil-baħar. Meta nqabblu ż-żewġ ritratti naraw li fir-ritratt l-aktar riċenti jidher ħjiel tar-ridott forma pentagonali

Nistgħu għalhekk nidentifikaw il-post b'mod preċiż fejn kien mibni r-Ridott ta' Ħossiliet. Din is-sejba mill-ġdid tar-ridott turi li f'dawn l-aħħar 80 sena l-baħar daħal aktar 'il ġewwa lejn l-art permezz tal-erożjoni tal-kosta. Il-kwalità tal-blat, li hi waħda ħamranija, titfarrak malajr speċjalment bil-qawwa tal-mewġ f'xi maltempata mill-Majjistral li jiġi faċċata tal-bajja.

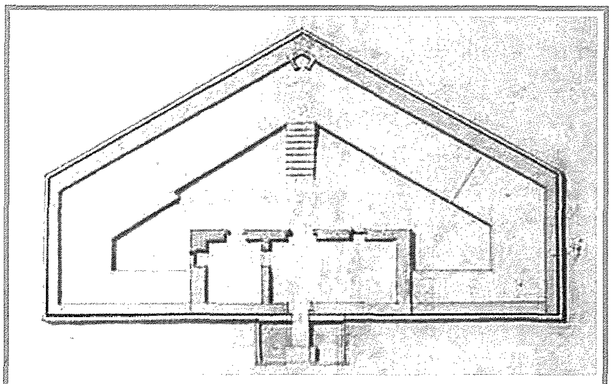

Disinn tar-ridotti tal-fliegu mibnija bejn l-1715 u l-1716.

Jekk wieħed imur jgħum għawma fil-bajja għandu mnejn jilmaħ xi wħud mill-ġebel tal-pedamenti tal-ħajt pentagonali ta' barra u l-kmamar rettangolari ta' ġewwa skont jekk l-istess ġebel ikunx tgħatta bir-ramel u l-alka jew inkixef fix-xitwa ta' qabel b'mod naturali. Matul il-bini tar-ridott sar xogħol ta' tħaffir fil-blat u kif ukoll bir jew ċisterna u għalhekk aktarx li għad baqa' xi ħjiel tagħhom mirduma taħt ir-ramel f'qiegħ il-baħar. Meta nqabblu x-xogħlijiet u l-ispejjeż li saru fil-bini tar-Ridott ta' Ħossiliet ma' dawk tar-ridotti l-oħra tal-Aħrax naraw li jinxtiebħu u għalhekk għandna idea tajba ħafna tal-għamla u d-dehra ta' kif kien dan ir-ridott.

Konklużjoni

F'dan l-artiklu tajna ħarsa lejn il-ħidma tal-Ordni ta' San Ġwann u r-raġunijiet differenti għala bnew il-fortifikazzjonijiet fl-Aħrax tal-Mellieħa. Rajna x'kienu l-kawżi prinċipali li wasslu għat-telfa tar-Ridott li kien jinsab fil-Bajja tat-Torri l-Abjad u fuq kollox nistgħu ngħidu b'mod preċiż fejn kien jinsab. Għalkemm hu diffiċli li xi darba jerġa' jinbena, nisperaw li r-Ridott ta' Ħossiliet reġa' ngħata xi ftit tal-ħajja b'dan l-artiklu sabiex il-memorja tiegħu u ta' dak li kien jirrappreżenta jibqgħu ħajjin għal ħafna aktar snin.